

ATITUDINI ANTIREVIZIONISTE ÎN GORJUL PERIOADEI INTERBELICE

GHEORGHE NICHIFOR

Intrată în prima conflagrație mondială pentru eliberarea teritoriilor aflate sub ocupația străină, România își realiza această aspirație seculară prin jertfa de sînge a ostașilor și prin acțiunea lucidă a conducătorilor ei. Reintregirea națională a dat împlinire identității de conștiință și viață a tuturor românilor, a tuturor celor ce trăiesc pe aceste meleaguri.

Locuitorii Gorjului, care au luptat și s-au jertfit pentru înfăptuirea României Mari,¹ au receptat cum se cuvine mărețul eveniment. La cîteva zile după istorica adunare de la Alba Iulia, ziarul „Românismul“, condus de eminentul luptător pentru unitate națională Ștefan N. Bobancu², publica o emoționantă relatare de la fața locului.³

Istoriografia noastră, îndeosebi prin C. Kirițescu, a analizat și interpretat în mod obiectiv evenimentele de la granița româno-maghiară și româno-sovietică, în contextul transformărilor ce aveau loc în țările vecine.⁴ Concluzia este că chiar de la începutul perioadei interbelice au existat atitudini revizioniste, care urmăreau fie discreditarea hotărîrilor Conferinței de pace de la Paris, fie pur și simplu revenirea la statutul antebelic. Acestea vor spori, radicalizîndu-se, îndeosebi după apariția regimurilor totalitare în unele state europene.

În presa gorjeană au apărut în 1919 numeroase relatări despre mersul evenimentelor din Transilvania. Articolul *Barbariile ungarilor*, realizat de Șt. Bobancu relatează despre sălbătăciile provocate de aceștia în zona pe care o controlau. „Aceste bande — informa ziarul „Românismul“ — întreținute de guvernul unguresc, plă-tîndu-i fiecărui bandit 100 de coroane pe zi, prădează, torturează,ucid, ard de vii pe rug, spînzură și împușcă, scot ochii, îngroapă de vii pe români : bărbați, femei, copii, preoți, învățători, ofițeri țărani, pun premii pe capetele intelectualilor, mai ales ale preoților.“⁵ Circa 40.000 de români se refugiază în munți și păduri, drept pentru care o comisie britanică a fost trimisă să ancheteze aceste acte.⁶

¹ Gh. Nichifor, *Din activitatea Societății „Mormintele Eroilor“ — Gorj*, în „Telegraful Român“, Sibiu, anul 136, nr. 37—38 și 39—40 din 1 și 15 Octombrie 1988, *Presa românească dincolo de Prut*, în „Gorjeanul“, An III, nr. 355—356, din 16—17 febr. 1991.

² Idem, *Generația Marii Uniri*, în „Gazeta Gorjului“, an XXI, nr. 3609 din 4 decembrie 1988.

³ Gh. Nichifor, Oct. Ungureanu, *Marea Unire — reflectată în gazeta gorjeană „Românismul“*, în „Gazeta Gorjului“, an XXI, nr. 3608 din 3 decembrie 1988.

⁴ C. Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916—1919*, Ed. a II-a, vol. III, Edit. Casei Școalelor, București, f.a., p. 349—351, 385—502.

⁵ „Românismul“, Tg-Jiu, an IV, nr. 13 din 7 februarie 1919.

⁶ *Ibidem*.

La Sibiu a fost prins un atentator maghiar care urmărea să-l asasineze pe trimisul mareșalului Foch, ceea ce a condus la puternice manifestații românești.⁷ Un puternic ecou a avut în Gorj vestea morții la moșia din Selagiu a bătrînului luptător pentru unire Gheorghe Pop de Băsești.⁸ „E vremea — scria același Ștefan Bobancu — să-și vină politicienii în fire, pînă mai e timp, ca nu cumva România Mare să iasă de la Congresul păcii șubredă, iar vechiul Regat discreditat și lipsit de orice prestigiu“.⁹

Ample relatări întîlnim în presa gorjeană cu privire la operațiunile armatei române în Transilvania și Ungaria. Momentul atingerii Tisei a fost sărbătorit cu mare entuziasm la Tg-Jiu, datorită și efortului depus de autoritățile locale precum și a înțelegerii corecte a dimensiunii evenimentelor de către populație. În înștiințarea adresată de Prefectură, locuitorii erau chemați să fie prezenți în număr cît mai mare „pentru a sărbători acest mare act care constituie întruchiparea visului nostru de veacuri.“¹⁰

Este indeobște cunoscută intenția Rusiei Sovietice de a colabora militar cu guvernul de la Budapesta, V. I. Lenin urmărind chiar o joncțiune cu armata acestuia în nordul României. Complexitatea evenimentelor pune în primejdie actele istorice înfăptuite de poporul român în cursul anului 1918. Prefectul Gorjului, I. Minov, ordona tipărirea în 500 de exemplare ale unei înștiințări prin care populația să fie liniștită cu privire la zvonurile despre situația îngrijorătoare din Basarabia. „În toate ținuturile — se spunea în document — domnește ordinea și liniștea desăvîrșită... Invităm dar toată populația la liniște și ordine și să muncească din toate puterile pe ogoare, și în mod intensiv, nelăsînd nici un petec de pămînt“.¹¹

În august 1919 gorjenii erau informați că „glorioasa oștire română a intrat triumfătoare în Budapesta, capitala asupritorilor de 1000 de ani ai neamului românesc de peste munți“.¹²

Despre prezentarea către opinia publică din Gorj a incidentelor de la granița de est avem de asemenea numeroase indicii. Se relatea astfel în ianuarie 1919 despre ciocnirile dintre trupe românești și ucrainiene pătrunse pe teritoriul Basarabiei în regiunea Hotinului,¹³ iar în martie despre operațiunile din regiunea Mojaci-Iasca, soldate cu respingerea agresorilor peste Nistru.¹⁴

Se constată în același timp intensificarea manifestărilor revizioniste, antiromânești din partea bulgarilor.¹⁵ Existau informații cu privire la incitarea unui grup de naționalitate bulgară în vederea obținerii sprijinului din partea Ungariei pentru desprinderea Dobrogei din teritoriul național. Ziarul „Secerea“ din Tg-Jiu solicita o anchetă serioasă pentru a se pune capăt unor astfel de manifestări.¹⁶

Pentru normalizarea relațiilor româno-sovietice, în anul 1924 a avut loc la

⁷ *Ibidem*, nr. 15, din 21 februarie 1919.

⁸ *Ibidem*, nr. 14, din 16 februarie 1919.

⁹ *Ibidem*, nr. 17, din 7 martie 1919.

¹⁰ Arh. St. Tg-Jiu, Fond. Prefectura Gorj, dos. 1/1919, f. 407.

¹¹ *Ibidem*, f. 218—221.

¹² „Românismul“, an IV, nr. 26, din 7 august 1919.

¹³ *Ibidem*, nr. 12 din 31 ianuarie 1919.

¹⁴ *Ibidem*, nr. 17, din 7 martie 1919; Gh. Nichifor, *Gorjenii și Basarabia*, în „Gorjeanul“, an II, nr. 274—275, din 10—11 noiembrie 1990.

¹⁵ *Ibidem*, nr. 23 din 8 mai 1919.

¹⁶ „Secerea“, Tg-Jiu, an IV, nr. 7 din 3 februarie 1921.

Viena o conferință, soldată însă fără rezultate pozitive, înrucit „delegația rusă n-a recunoscut alipirea Basarabiei la România”.¹⁷

O dimensiune a stării de spirit antirevizioniste ce domnea în Gorj în perioada interbelică ne-o oferă și o analiză, chiar extrem de sumară, a evoluției electoratului. Se constată că, în general, populația județului, cu drept de vot, nu a fost atrasă de organizațiile extremei drepte, ce se inspirau de regulă din arsenalul ideologic al unor state fățiș revizioniste.¹⁸

Sporirea actelor de violență din România comise de Garda de Fier, instalarea hitlerismului la putere în Germania, consolidarea relațiilor dintre Italia fascistă și Ungaria horthystă și politica revizionistă a acestora au stîrnit îngrijorare în rîndul opiniei publice din țara noastră. O activitate rodnică în cercuri largi ale populației a desfășurat Liga Antirevizionistă Română, născută ca o reacție a instinctului de conservare a neamului românesc, împotriva propagandei revizioniste a unor țări vecine ca Ungaria și Bulgaria.

Liga s-a constituit într-o organizație la nivel central în decembrie 1933, la începutul anului următor căpătînd personalitate juridică. Din Comitetul Central făceau parte personalități de seamă ale vieții politice și culturale românești cum ar fi : Miron Cristea, C. I. C. Brătianu, Stelian Popescu, Silviu Dragomir, C. Banu, C. Bacalbașa, C. Daniel, Dragomir Hurmuzescu, Oct. Goga, Alex. Lepădatu, dr. N. Lupu, Gh. Marinescu și alții. Remarcăm faptul că primul comitet județean a prins contur încă din mai 1933 la Năsăud, sub conducerea profesorului Iuliu Moisil, eminentul om de cultură și luptător pentru unitate națională, care ani de zile s-a identificat cu interesele Gorjului.¹⁹

Atitudinea antirevizionistă a opiniei publice gorjene este demonstrată de o serie de acțiuni cu caracter de masă care au avut loc în acești ani. Elocventă este puternica manifestație de la Tg-Jiu din 28 mai 1933. „Aceasta a fost o grandioasă manifestațiune — scria ziarul «Gorjanul» — spre a protesta împotriva celor care cred, în nebunia lor, că actuala hartă a Europei s-ar mai putea schimba și că popoarele cu tradiție și civilizație mai pot fi din nou roabe neamurilor mongolo-teutonice, reduse azi în hotarele lor firești”.²⁰

În continuare, ziarul reproduce cuvîntările participanților, din care se remarcă prin conținutul profund patriotic cea a lui Miron Constantinescu; președintele Secțiunii locale a Ligii Culturale.²¹

Informații cu privire la activitatea Ligii Antirevizioniste Române în Gorj obținem din interesanta lucrare monografică publicată de Ilie Iscrulescu,²² la Aninoasa, unde se află o editură sătească, se pare unică în România.²³ Dascăl rural erudit, participant la războiul de întregire a neamului ca sublocotenent în Regimentul 58 infanterie Gorj, acesta relatează despre activitatea subsecției Ligii Antirevizioniste din Valea Gilortului. „Istoria — scria învățătorul — va vorbi cîndva despre aceste asociațiuni patriotice, ce spontan au luat ființă, chemate să afirme prin

¹⁷ „Gorjanul”, Tg-Jiu, an I, nr. 3 din 10 aprilie 1924.

¹⁸ *Alegerile comunale în țară*, în „Gorjanul”, an III, nr. 8 din 25 februarie 1926.

¹⁹ I. P. Tuculescu, *Iuliu Moisil, Ștefan Bobancu și V. Rola Piekarski. Trei „ași” culturali din trecuta generație a Gorjului*, în „Amicul Tinerimei”, Tg-Jiu, an XII, din februarie 1940.

²⁰ „Gorjanul”, an X, nr. 19—20, din 25—31 mai 1933.

²¹ *Ibidem*.

²² Ilie Iscrulescu, *Monografia comunei Aninoasa, județul Gorj*, Craiova, 1935.

²³ Silviu Ardeleanu, *Tradițiile culturale ale comunei Aninoasa trebuie contnuate*, în „Gazeta Gorjului”, an XVIII, nr. 2432 din 17 februarie 1985.

manifestațiuni în lung și latul țării că drepturile noastre asupra Ardealului, și a tuturor ținuturilor românești revenite la sinul patriei mume, sunt de veci și că agitațiunile șoviniste ale neastîmpăraților unguri sunt fără nici un temei. Prin astfel de asociațiuni se întreține focul sacru al iubirii de neam, se formează conștiința națională, se cultivă solidarismul și se unifică sufletele nației, făcînd astfel pe dușmani să înțeleagă că «nici o brazdă», nu se va mai înstrăina din hotarele firești ce providența și jertfa ni le-a redat».²⁴

Subsecția, constituită la 28 decembrie 1934, cu sediul la căminul cultural „Bibescu-Vodă” din Aninoasa, grupa locuitori, îndeosebi intelectuali, animați de o fierbinte dragoste de neam și de țară. În anul următor, la 14 aprilie, a fost organizată o grandioasă adunare la care au luat parte numeroși cetățeni, precum și Gh. Lungulescu, secretar general al Ligii, Miron Constantinescu, președintele secției județene, revizorul școlar I. Bădescu, ziariști etc.²⁵ „Tot ce Valea Gilortului a avut mai select și conștient a luat parte în fruntea a sute de săteni și sătence veniți din toate satele vecine. Muzica militară a Regimentului 18 Infanterie Gorj, cuvîntările înflăcărâte și pline de avînt, corurile patriotice ale căminului, ale tinerilor premilitari și ale școalelor primare din regiune au făcut să vibreze adîncuri sufletești, să nască elan și abnegație, dovada capacității de jertfă miine, dacă împrejurările vor cere.”²⁶

Evenimentele internaționale au luat însă un curs periculos, culminînd cu izbucnirea celui de-al doilea război mondial la 1 septembrie 1939. România s-a resimțit puternic datorită politicii conciliatoriste a marilor puteri, criza accentuîndu-se mai cu seamă după încheierea pactului Molotov — Ribbentrop²⁷. În acest climat tulbure, țara noastră s-a aflat singură, fiind nevoită să cedeze în vara anului 1940 importante teritorii Uniunii Sovietice, Ungariei și Bulgariei.

Această dramatică situație a provocat în Gorj un puternic val de indignare, așa cum reiese din articolul *Azi nu, d-le conte*, realizat de publicistul Gh. Lăscăteu „Cînd scriu rîndurile de față — se destăinuia acesta — jumătate din trupul Ardealului nostru scump și drag va fi căzut iarăși sub stăpînire... Mîntea refuză să pricchapă cum s-a putut înfăptui această nemaipomenită nelegiuire. Dictatul de la Viena e tot ce-a putut să conceapă o minte omenească mai absurd”²⁸.

Cu valul de refugiați din teritoriile ocupate a sosit în Gorj și Iulia Savatte, devenită învățătoare la Tismana. Revelatoare asupra stării de spirit ce domnea pe aceste meleaguri este emoționanta mărturisire pe care o face presei la 20 noiembrie 1940: „Ingenuncheată în pragul gliei tale, Ardeal răpit, și-am zis adio și cu smerenie am sărutat pămîntul tău sacru... Am plecat, dar tu m-ai urmărit, te-ai divizat... în sufletele tuturor care și-am părăsit pămîntul și cu icoana ta ne îmbălsămezi durerea... Ardealule, leagăn milenar al celor mai sublime dureri, plîng că te-am părăsit...”²⁹

²⁴ Ilie Iscrulescu, *Op. cit.*, p. 46.

²⁵ *Ibidem.*

²⁶ *Ibidem.*

²⁷ *Raptul stalinist*, în „Flacăra”, An I (serie nouă) nr. 13, din 28 martie 1990; Gh. Nichifor, *Pactul Molotov—Ribbentrop*, în „Gorjeanul”, an III, nr. 349—350, din din 9—10 februarie 1991.

²⁸ „Gorjeanul” an XXII, nr. 35, din 24 septembrie 1940.

²⁹ Gh. Nichifor, *Odiosul dictat...*, în „Gazeta Gorjului”, an XXI, nr. 3495, din 23 iulie 1988.